

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry:n (Kuvasto) lausunto Euroopan komission ehdotuksiin tekijänoikeuden modernisoimisesta digitaalisilla sisämarkkinoilla

EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI TEKIJÄNOIKEUDESTA DIGITAALISILLA SISÄMARKKINOILLA – COM (2016) 593

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Yleiset kommentit ehdotuksesta

1. Teosten saatavuus digitaalisilla sisämarkkinoilla on lähtökohtaisesti järjestettävissä sopimusteitse. Siksi emme kannata ehdotukseen sisältyviä uusia tekijänoikeuden rajoituksia.
2. Tekijänoikeuden rajoituksia säädettäessä tulee ottaa huomioon kansainvälisissä sopimuksissa vahvistettu ns. kolmen kohdan testi.
3. Teosten opetuskäyttöä koskeva oikeuden rajoittaminen heikentäisi digitaalisten oppimateriaalien tekemisen edellytyksiä.
4. On hyvä, että verkkoympäristössä ilmenevään ns. arvokuilu-ongelmaan reagoidaan.
5. On hyvä, että sopimuslisenssijärjestelmä tulee EU:n tasolla esiin tärkeänä vaihtoehtona oikeuksien rajoituksille ja pakkolisensseille.
6. Haluamme tuoda esiin myös sen yleisemmän havainnon, että direktiiviehdotus ei perustu kokonaisvaltaisempaan tekijänoikeudelliseen lähestymiseen vaan enemmänkin yksittäisten toisiinsa liittymättömien kysymysten reguloimiseen.

Täydentävät kommentit valikoituihin kohtiin ehdotuksessa

Oikeuksien rajoituksista

Rajoitussäännösten rajoittavan tulkinnan lähtökohta tulee valtioita sitovista kansainvälisten sopimusten kolmivaihetestiä koskevista artikloista. Rajoitussäännöksiä ei yleisesti ottaen tule laajentaa. Tekijänoikeuden rajoitukset erityisesti visuaalisten teosten kohdalla ovat jo nykyisellään paikoin tarpeettoman laajat, eivätkä ne ole suhteessa oikeudenhaltijoiden sopimisvalmiuteen ja -resursseihin. Pidemmän jänteen tavoitteena tulee olla, että rajoitus-säännökset eivät perusteettomasti vaikeuta tai estä tekijöiden toimeentuloa. Erityisesti visuaalisen alan tekijöiden kannalta tilanne ei ole täysin tasapainossa tällä hetkellä.

Opetuskäyttörajoitus (Artikla 4)

Ehdotus, että kaikki opetuksen yhteydessä tapahtuva teosten käyttö olisi vapaata, kunhan se mahtuisi erittäin tulkinnallisen ”illustration for teaching” käsitteen alle tarkoittaa, että kaikki teosten opetuskäyttö voisi tapahtua ilman lupaa, sopimusta ja korvausta.

Teoksia saisi ehdotuksen mukaan käyttää opetukseen rajoituksetta myös verkkoympäristössä. Visuaalisia teoksia, tietokirjoja, kaunokirjallisuutta, elokuvia jne. saisi kopioida ja välittää verkossa sopimatta asiasta lainkaan, kun kyseessä olisi ”illustration for teaching”.

Ehdotettu oikeuksien täysi rajoitus kaventaisi ratkaisevasti oppimateriaalituotannon perusedellytyksiä. Jos aineistoja saa käyttää ilmaiseksi, ei niitä kannata enää tuottaa. Ehdotuksella olisi toteutuessaan kielteinen vaikutus myös oppimateriaalien laatuun.

Arvokuilu-ongelma (Artikla 13)

Pidämme hyvänä sitä, että arvokuilu-ongelma on tunnistettu ja siihen halutaan puuttua direktiivillä. Arvokuilu tarkoittaa sitä, että luovia sisältöjä hyödynnetään laajalti digitaalisissa alustapalveluissa (esimerkiksi Googlen kuvahaku) ilman, että käytöstä sovitaan oikeudenhaltijoiden kanssa. Näiden palvelujen liiketoimintamallit perustuvat mainosten myyntiin ja asiakkaiden tietojen taloudellisen hyödyntämiseen. Kyse on liiketoiminnasta, jossa palvelut saattavat teoksia yleisön saataviin on demand -pohjaisesti ilman, että oikeudenhaltijoilla on vaikutusmahdollisuutta asiassa.

Ongelman korjaamisella ei tule olemaan vaikutuksia yksittäisten kuluttajien toimintaan. He voivat jatkossakin tallentaa suojattuja aineistoja lisensioituille alustapalveluille.

Sopimuslissensijärjestelmän hyödyntäminen ja kehittäminen

Sopimuslissenssin tuella voidaan ratkaista useita digitaalisten markkinoiden käyttöluopatarpeita. Järjestelmän tuella on Pohjoismaissa saatu aikaiseksi merkittäviä teosten yleisön saataville saattamista koskevia sopimus-ratkaisuja esimerkiksi opetuksessa, tutkimuksessa ja taidemuseotoiminnan yhteydessä.

EU:n lainsäädännön tulisi edelleen seurata kulttuuri-organisaatioiden kokoelmiin kuuluvien teosten lisensoinnin kehittämistä ja hyödyntää järjestelmää laajemminkin. Tämä vaihtoehto tarjoaa osapuolille tekijänoikeuden rajoituksia paremman perustan toiminnan kehittämiseen yhteistyössä.

Kuvasto on Kopiosto ry:n ja Luovan työn tekijät ja yrittäjät Lyhdyn jäsen, ja viittaamme lisäksi niiden lausuntoihin.

Helsingissä, lokakuun 17. päivänä 2016

Kuvasto ry

Jaakko Rustanius
Hallituksen puheenjohtaja

Tommi Nilsson
toiminnanjohtaja